AgEcon SEARCH
RESEARCH IN AGRICULTURAL & APPLIED ECONOMICS

The World's Largest Open Access Agricultural & Applied Economics Digital Library

This document is discoverable and free to researchers across the globe due to the work of AgEcon Search.

Help ensure our sustainability.

Give to AgEcon Search

AgEcon Search
http://ageconsearch.umn.edu
aesearch@umn.edu

*Papers downloaded from **AgEcon Search** may be used for non-commercial purposes and personal study only. No other use, including posting to another Internet site, is permitted without permission from the copyright owner (not AgEcon Search), or as allowed under the provisions of Fair Use, U.S. Copyright Act, Title 17 U.S.C.*

KÍNA ÉS AZ EURÓPAI UNIÓ KÖZÖTTI KERESKEDELEM ELEMZÉSE

Stirber Tomáš – Karácsony Péter – Nagyová Nikoleta

Összefoglalás

Kína sikeresen alakította át a gazdaságát egy protekcionista kereskedelmi politikát folytató gazdaságból egy kifelé orientált, nyitott gazdaságba. Ez alatt az átalakulási időszak alatt a kereskedelmi kapcsolatai a világ többi részével különböző fejlődési utakat jártak be, a szovjet típusú gazdaság okozta elszigeteltségtől egészen a nyitott gazdaságig. A Világkereskedelmi Szervezethez (WTO) történő csatlakozás mérföldkőnek tekinthető Kínában, ugyanis ez alapozta meg azt, hogy Kína részt vehessen a világkereskedelmen belüli rendszerekben. Kína integrációja a világgazdaságba volt az egyik fő hajtóereje az elmúlt évtizedekben végbement látványos gazdasági növekedésnek.

A tanulmány célja az, hogy elsősorban a világszervezetek szekunder forrásaiból származó adatok alapján összehasonlító elemzés során áttekintést adjon az Európai Unió és Kína között működő nemzetközi kereskedelem főbb eredményeiről.

Kulcsszavak: nemzetközi kereskedelem, behozatal, kivitel, külföldi működő tőke bevonása

JEL: F10, F14, F21

ANALYSIS OF THE TRADE BETWEEN CHINA AND EUROPEAN UNION

Abstract

China has successfully converted itself from a country with protectionist trade policies to an outward oriented one with an open economy. During this transition its trade relations with the rest of the world went through various stages, from isolation and dependence on the Soviet economy to openness. Its accession to the World Trade Organization (WTO) was a key step giving China the opportunity to participate in world trade within a multilateral trade system. China's integration into the global economy has been one of the main drivers of its economic growth.

The main objective of this research is to present a comparative analysis of the international trade between China and EU from secondary data source.

Keywords: international trade, import, export, foreign direct investment involving

JEL: F10, F14, F21

Bevezetés

Az utóbbi évtizedekben a nemzetközi közösség országainak figyelme kiemelten irányul Kínára, mivel politikai és gazdasági erősödése dinamikussá vált. Ha napjainkban megfigyeljük a világgazdaság működését, akkor kevésbé vagy egyáltalán nem tudunk olyan országról, mely ne kapcsolódna, esetlegesen ne lenne részese Kína gazdaságának, működőtőke-befektetéseinek vagy nemzetközi kereskedelmének (Barysch–Grant –Leonard, 2005).

A XXI. században Kína olyan rohamosan fejlődik és terjeszkedik, hogy befolyása a világgazdaságban egyre nagyobb, rövid időn belül pedig a többi nagyhatalmat a háta mögött hagyva egyeduralkodóvá válhat (Hirn, 2006). A közelmúlt történésire visszatekintve elmondható, hogy míg Kína gazdasága 1978-ra oly módon összezsugorodott, hogy a világ összes GDP-jének csupán 0,5%-át termelte, addig 2005-re már a világ GDP-jének 6%-át sikerült megtermelnie (Inotai, 2007).

Miközben a világgazdaság recesszióban volt, Kína átvészelte a gazdasági válságot, melynek köszönhetően mára a világgazdaságban egy megkerülhetetlen nagyhatalommá vált (Qin, 2010).

A Világkereskedelmi Szervezethez (WTO) történő csatlakozás előtti tíz évben kezdték el leépíteni a kereskedelmet hátráltató eszközöket Kínában. Az 1990-es évek óta megtörtént vámcsökkentések eredményének tekinthetjük azt, hogy az ipari termékek vámszintjének átlaga 40%-ot megközelítő mértékről 15%-hoz közeli szintre csökkent (Qingjiang, 2012).

Kína 2001-es WTO-ba való belépése egyedi jellegzetességeket von maga után, melyben szerepet játszik a világgazdaságban betöltött pozíciója és múltja is (Qingjiang, 2002). Kína belépése a WTO-ba egy hosszadalmas folyamat eredménye volt, mely magával hozott egy sor nemzetközi megállapodást a legnagyobb külkereskedelmi partnereivel – az Európai Unióval 2000-ben írták alá, és az ezt megelőző évben az Egyesült Államokkal. Ezek a megállapodások fontos stratégiai lépéseket tartalmaztak konzekvens politikát képviselve, melyek segítségével Kína számára lehetővé vált a világgazdaságba történő beágyazódás. Napjainkban Kína két szerepet tölt be a világgazdaságban, melyek közül az egyik szerint fejlődő országként a többi hozzá hasonló ország igyekezetét sajátjának tekintve lép fel a WTO-ban, a másik oldalon pedig a tagsággal együtt járó előnyöket teljes mértékig kihasználva egyre nagyobb befolyást szerez a világgazdaságban (Snyder, 2010).

Kína WTO-tagságával a világszervezeten belüli érdekkoalíciók erőviszonyai is átalakultak. A multilaterális megoldások fontosságát hangsúlyozva 2001

után Kína a fő partnerekhez hasonló, kiemelkedő aktivitással szervezi a kétoldalú preferenciális szerződéses rendszerét, elsősorban Délkelet-Ázsiában és a csendes-óceáni térségben (Inotai–Juhász, 2009)

Az Európai Unió és Kína közötti kétoldalú kapcsolatok a világgazdaság számára is nagy jelentőséggel bírnak. Ugyanis a világgazdaság GDP-jének 40%-át ez a két gazdasági szereplő adja, a köztük végbemenő kereskedelem pedig a teljes világkereskedelemnek az egyharmadát teszi ki (Rozehnalová, 2006).

Anyag és módszer

A tanulmány elkészítése során vizsgáltuk a témakör szakirodalmi vonatkozásait, mellyel megalapoztuk kutatásunk elméleti hátterét. Kutatásunk módszerének szekunder kutatási metodikát választottuk.

Annak az oka, hogy a tanulmányban a legfrissebb adatok 2014-ig lelhetők fel, az volt, hogy hiteles forrásból csak ezen időszakra tudtunk alapadatokat beszerezni. Az adatokat elsősorban az Európai Bizottság Kereskedelmi Főigazgatóságának online forrásából szereztük be.

Az adatokat leíró, összehasonlító módszerekkel elemeztük saját készítésű ábrák segítségével. A kutatásunk elején megfogalmazott kérdés a következő volt:

1. Mennyire fontos e két világgazdasági szereplőnek az egymás közötti kereskedelem, mindkettőjük esetében az első helyen található-e a másik gazdasági szereplő?

Eredmények

Az alábbi 1. számú ábra szemlélteti a Kína és a világ országai közötti kereskedelmet, melyből kiderül, hogy a vizsgált időszakban erőteljes exportorientáltság jellemezte a kínai gazdaságot.

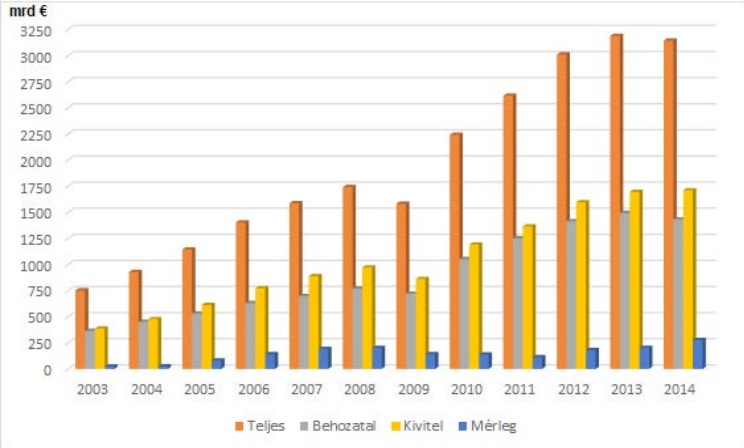

1. ábra: Kína és a világkereskedelem

Forrás: saját szerkesztés az Eurostat adatai alapján, 2017

A fenti 1. számú ábra adatai alapján kijelenthető, hogy a töretlenül felfelé ívelő kínai exportban csak a 2008-as gazdasági világválság hatására következett be változás. A világválságot követően megfigyelhető, hogy a behozatal és a kivitel különbsége, tehát a mérlegmutató a 2008-as évet megelőzőeknél is kisebb értéket jelzett, ebből arra következtethettünk, hogy ez idő tájt csökkent a világgazdaságban a Kína felől érkező áruk behozatala.

A 2001-es Világkereskedelmi Szervezethez (WTO) történő csatlakozása után a vámtarifák csökkenésével egy dinamikus növekedés volt tapasztalható az Európai Unió és Kína közötti kereskedelemben. A gazdasági válság hatása 2009-ben vált meglehetősen érezhetővé, amikor is 13,6%-kal csökkent a Kínából érkező behozatal az előző évekhez viszonyítva (2. ábra). Ezzel szemben a kivitel még mindig növekvő tendenciát mutatott, amiből azt a következtetést vonhatjuk le, hogy Kína az Európai Unióból alapvető termékeket (pl. élelmiszer) vásárolt. Ellenben a Kínából érkező áruk tartalmazhatnak olyan termékeket is, melyek átmenetileg egy nehezebb gazdasági helyzetben lévő európai ember számára nélkülözhetőek, ilyenek például az elektronikai készülékek, a ruházat és a gépjárművek.

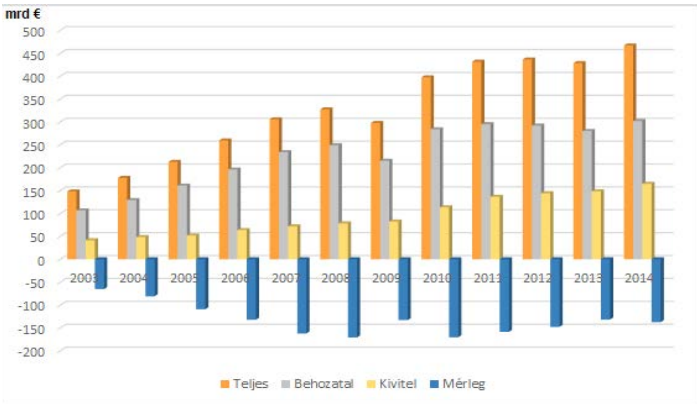

2. ábra: Teljes árukereskedelem EU és Kína között, 2003–2014

Forrás: saját szerkesztés az Eurostat adatai alapján, 2017

Az Európai Unió és a világ közötti kereskedelem értéke 2014-ben megközelítőleg 3 388 milliárd euró értéket jelentett. Ebből a behozatal hozzávetőlegesen 1 685 milliárd euró volt, míg a kivitel értéke elérte a 1 703 milliárd eurót. A legjelentősebb kereskedelmi partnerek a behozatal, a kivitel és a teljes árukereskedelem szempontjából megvizsgálva más-más sorrendet képviseltek Kína ranglistáján.

A 3. számú ábra adatai szerint a legnagyobb értékű behozatal Kína felől érkezett az Európai Unió tagállamaiba, ami a teljes behozatali arányból 17,92%-os részesedést jelentett.

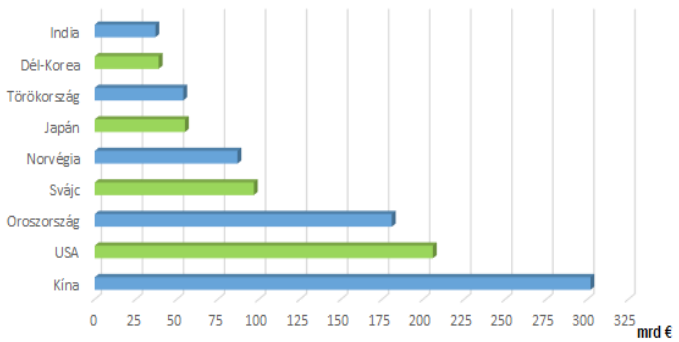

3. ábra: Az Európai Unió legfőbb kereskedelmi partnerei behozatali szempontból

Forrás: saját szerkesztés az Eurostat adatai alapján, 2017

A behozatal nagyságrendjét tovább figyelve a második helyen az USA szerepelt 12,23%-os részesedésével, míg a harmadik helyen pedig Oroszország állt 10,74%-os részesedéssel.

A vizsgált időszak kiviteli adatait elemezve a 4. ábra szerint az Európai Unió nemzetközi kereskedelmi listáján az első helyen USA szerepelt, mely a teljes kivitelből 18,26%-ban részesedett. A második helyen Kína állt 9,69%-kal, a harmadik helyen pedig Svájc 8,22%-os aránnyal.

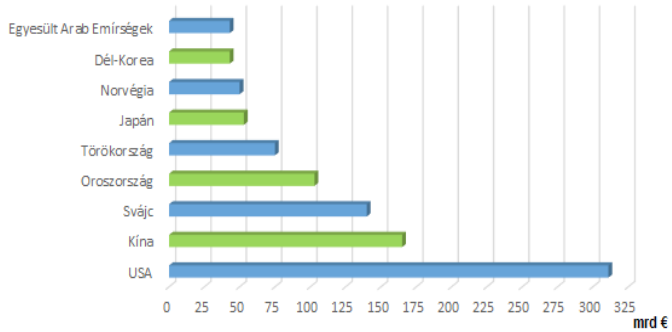

4. ábra: Az EU legfőbb partnerei kiviteli szempontból

Forrás: saját szerkesztés az Eurostat adatai alapján, 2017

A teljes árukereskedelmet bemutató adatokat az 5. számú ábra szemlélteti, mely alapján elmondható, hogy az Európai Unió legfontosabb árukereskedelmi partnere az USA 15,26%-os részesedéssel, utána alig lemaradva a második helyen található Kína 13,78%-os részaránnyal, a harmadik helyen pedig Oroszország állt 8,41%-os részesedésével a vizsgált időszakra vonatkozóan.

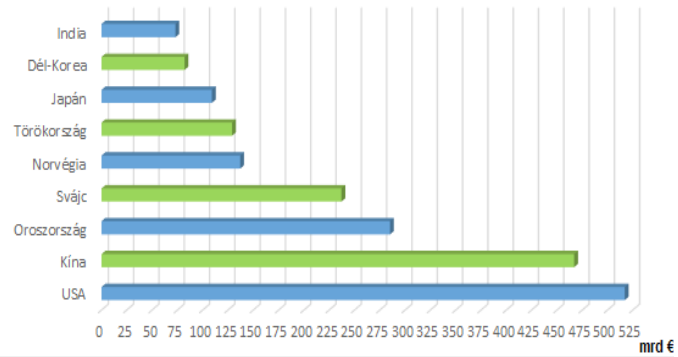

5. ábra: Az EU legfőbb kereskedelmi partnerei teljes árukereskedelmi szempontból

Forrás: saját szerkesztés az Eurostat adatai alapján, 2017

A teljes árukereskedelmet szemléltető 6. ábra adataiból az vált számunkra nyilvánvalóvá, hogy Kína legjelentősebb kereskedelmi partnere az Európai Unió 14,29%-os részesedéssel, a második helyen az USA szerepelt 12,79%-os részesedéssel, a harmadik helyen pedig Hong Kong állt 8,75%-kal a vizsgált időszakban.

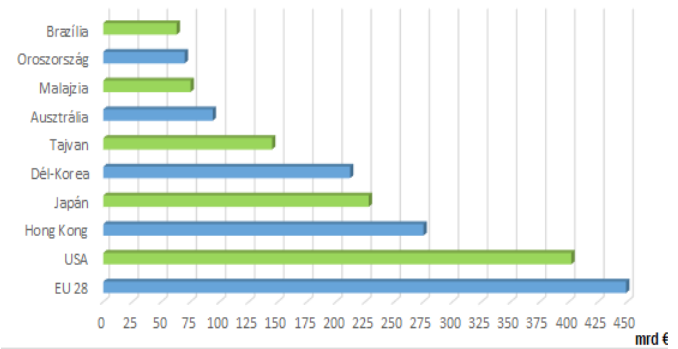

6. ábra: Kína legfőbb partnerei teljes árukereskedelmi szempontból

Forrás: saját szerkesztés az Eurostat adatai alapján, 2017

Az Európai Unió statisztikai hivatala, az Eurostat által kibocsátott adatok alapján elemeztük a legfőbb termékosztályok kereskedelmét a két gazdasági szereplő között.

Az egyik legintenzívebb árukereskedelem Kína és az Európai Unió között a gépek és szállítási eszközök nevű termékosztálynál volt megfigyelhető. A vizsgált években volt, hogy Kína e termékekből megközelítőleg 146 milliárd euró értékben hozott be az Európai Unióba. Míg ugyanezen termékosztályba tartozó áruból 95 milliárd euró értékben értékesített az Európai Unió Kínában (7. ábra).

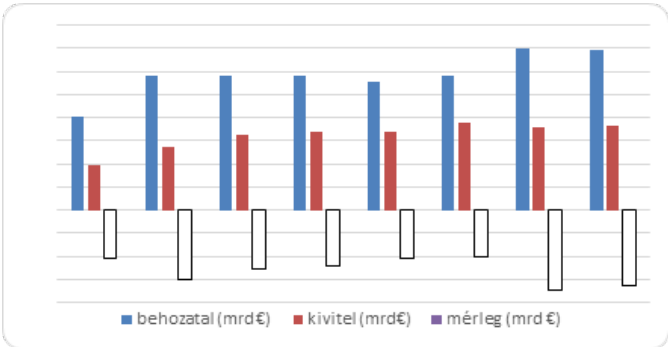

7. Ábra: A gépek kereskedelme az EU és Kína között, 2009–2016

Forrás: saját szerkesztés az Eurostat adatai alapján, 2017

A kiviteli értéket tekintve elmondhatjuk, hogy a fenti termékosztályba tartozó termékek, mint például az energiatermelésre szolgáló gépek és berendezések, fémmegmunkáló gépek, általános ipari gépek és berendezések stb. gyártásában is meghatározó szerepet tölt be az Európai Unió. A mérlegmutató értékének megvizsgálása után megállapítottuk, hogy a vizsgált időszakban e termékosztály estében a behozatal közel a kétszerese volt a kivitelnek.

Az alábbi 8. számú ábrán a Non-Agricultural products, vagyis a nem mezőgazdasági jellegű termékek 2009–2016 közötti időszakban végbement kereskedelmét mutattuk be. Ez a termékcsoport az Európai Unió és Kína közötti árukereskedelemi listán az első helyet foglalta el a vizsgált időszakban. A nem mezőgazdasági jellegű termékek közé tartoznak többek között a gyártási termékek, üzemanyagok és bányászati termékek, továbbá az erdészeti termékek is. Azért tartottuk fontosnak kiemelni az e termékcsoportba tartozó termékek kereskedelmét, mert a világgazdasági szinten a teljes árukivitel mintegy 90%-át a nem mezőgazdasági jellegű termékek adják.

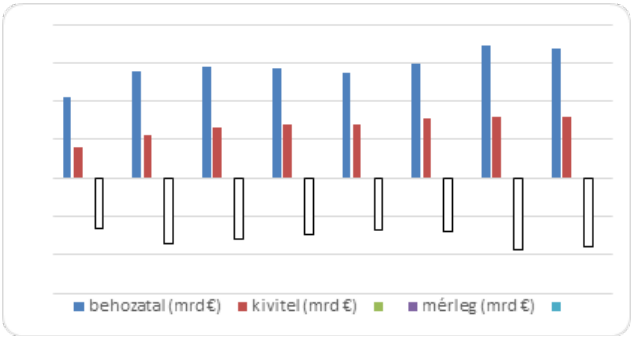

8. ábra: A nem mezőgazdasági jellegű termékek kereskedelme az EU és Kína között, 2009–2016

Forrás: saját szerkesztés az Eurostat adatai alapján, 2017

A 2009-től 2016-ig vizsgált időszakban az EU-ba Kína felől érkező behozatalból a nem mezőgazdasági jellegű termékek átlagosan 98,5%-os részesedést tettek ki, míg a teljes behozatalból e termékek éves átlagos részesedése 98,33% volt. A vizsgált árucsoporton belül számításaink alapján az EU és Kína közt a behozatal éves növekedési átlaga elérte a 7,54%-ot, míg a kivitel aránya magasabb, mintegy 10,87% volt. Ez arra enged következtetni minket, hogy Kína a világ számára egy hatalmas „összeszerelő műhelyt" jelent, ahol még akkor is megéri a gyártást lefolytatni, amikor az áruszállítás sok esetben hosszú időt vesz igénybe, és még ráadásul költséges is.

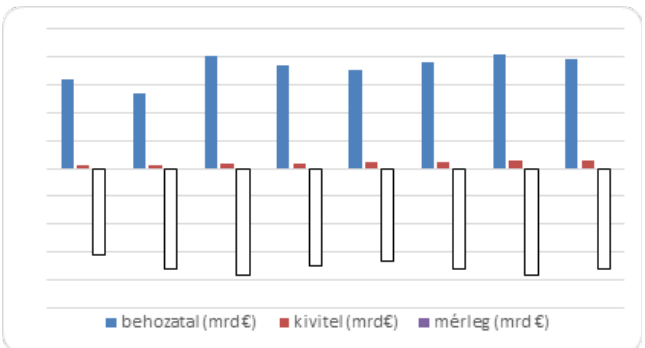

9. ábra: A textil és ruházati termékek kereskedelme az EU és Kína között, 2009–2016

Forrás: saját szerkesztés az Eurostat adatai alapján, 2017

Az egyes termékosztályok behozatalát vizsgálva sorrendben a negyedik helyen a textil- és ruházati termékosztály (a harmadik helyen az egyéb kategória állt, mely nem konkretizálható) állt a vizsgált időszakban. A mérlegmutatók szerint a textil- és ruházati termékek esetében a kivitel EU-ból Kínába egészen minimális. A termékcsoporton belüli behozatali érték ugyanakkor a kivitel mintegy 20-25-szörösét is elérheti (9. ábra). Ez azt is jelentheti, hogy az Európai Unió országai a textil- és ruházati termékek terén erősen behozatalfüggőek.

Következtetések

Kína és az Európai Unió kölcsönös, egymás gazdaságára kifejtett hatásait vizsgáló tanulmányunkban elsősorban a két gazdasági nagyhatalom közötti kereskedelem rövid elemzésére összpontosítottunk. A kutatás előtti feltételezésünk az volt, hogy az Európai Unió legfőbb kereskedelmi partnere Kína, valamint fordítva is igaz, hogy Kína legfőbb kereskedelmi partnere az Európai Unió.

A szekunder forrásokból (Eurostat adatokból) származó adatok alapján a kutatás során beigazolódott azon feltételezésünk, miszerint teljes árukereskedelmi szempontból Kína legfőbb kereskedelmi partnere az Európai Unió. Fordítva viszont ez nem igazolódott be, így e feltételezésünk tévesnek bizonyult. Ugyanis a teljes árukereskedelmi szempontból, ha figyelembe vesszük, akkor a vizsgált időszakban az Európai Unió legfőbb kereskedelmi partnere az USA volt, és csak a második helyen következett Kína.

Kutatásunk megerősítette azt a tényt, hogy a 2000-ben az Európai Unió és Kína által aláírt külkereskedelmi egyezmény hatására az elmúlt évtizedekben mindkét fél kereskedelme dinamikusan fejlődött, mely növekedésnek csak a 2008-as gazdasági világválság tudott gátat szabni.

Az egyes termékosztályok kereskedelmét elemezve elmondható, hogy a gépek, a nem mezőgazdasági jellegű termékek, valamint a textil- és ruházati termékek kereskedelme a legintenzívebb a két világgazdasági szereplő között.

Összességében elmondható, hogy napjainkban Kína nélkülözhetetlen szerepet tölt be a világgazdaságban, így az Európai Unió nemzetközi kereskedelmében is fontos tényező. Továbbá kijelenthető, hogy többek közt az Európai Unióval kötött egyezményeknek is köszönhetően végbement politikai és gazdasági változtatások nagyban elősegítették Kína gazdaságának elmúlt évtizedekben végbement növekedését.

Acta Carolus Robertus.indd 275 2017. 06. 16. 9:20:09

FELHASZNÁLT IRODALOM

Barysch, K. – Grant, Ch. – Leonard, M. (2005): Embracing the dragon - The EU's partnership with China. London, Centre for European Reform, 79 o.

Hirn, W. (2006): Kína, a nagy falat. Miként változtatja meg életünket Kína felemelkedése. Budapest, HVG Kiadói Rt., 198 o.

Inotai, A. (2007): Az Európai Unió és Kína kapcsolatai: Múlt, jelen és Jövő. [online] [cit. 2016. 11. 19] Internetes elérhetősége: http://www.chinanetwork.hu/portal/downloads/Kina-EU_tanulmany_Inotai.pdf

Inotai, A. – Juhász, O. (2009): A változó Kína – IV. Kína a nemzetközi gazdasági erőtérben. Budapest: MTA Világgazdasági Kutatóintézet, 237 o.

Qin, Y. (2010): Struggle for Identity. In Womack, B. (ed.), China's Rise in Historical Perspective. New York: Rowman & Littlefield, 249–70. o.

Qingjiang, K. (2012): China-EU Trade Disputes and Their Management. China University of Political Science and Law, 200 o.

Qingjiang, K. (2002): China and the World Trade Organization. National University of Singapore, 364 o.

Rozehnalová, N. (2006): Vnější obchodní vztahy Evropské unie. Brno, 207 o.

Snyder, F. (2010): The EU, the WTO and China. Oxford, UK: Hart Publishing, 533 o.

Szerzők:

Stirber Tomáš

Mesterszakos egyetemi hallgató

Selye János Egyetem Gazdaságtudományi Kar, Közgazdaságtan Tanszék

Bratislavská cesta 3322, 94501 Komárom, Szlovákia

Dr. habil. Karácsony Péter

egyetemi docens

Selye János Egyetem Gazdaságtudományi Kar, Közgazdaságtan Tanszék

Bratislavská cesta 3322, 94501 Komárom, Szlovákia

karacsonyp@ujs.sk

Nagyová Nikoleta

PhD-hallgató

Selye János Egyetem Gazdaságtudományi Kar, Közgazdaságtan Tanszék

Bratislavská cesta 3322, 94501 Komárom, Szlovákia